

Stanovisko Inštitútu Zamestnanosti k otvoreniu nášho trhu práce novostupujúcim krajinám EÚ: prípad Rumunska a Bulharska.

Dňa 24.8.2006 (vo štvrtok) sa v Inštitúte zamestnanosti konal odborný seminár, na ktorom sa zúčastnili zástupcovia Veľvyslanectva Bulharskej republiky, Veľvyslanectva Rumunskej republiky, Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, Republikovej únie zamestnávateľov, Slovenskej akadémie vied, Konfederácie odborových zväzov, a mimovládnych organizácií. Spolu sa na seminári zúčastnilo 16 predstaviteľov spomínaných inštitúcií.

V úvode semináru, Inštitút zamestnanosti prezentoval všeobecné informácie, týkajúce sa postojov Slovenskej republiky a ostatných členských krajín EÚ o otvorení svojich pracovných trhov, pre budúce novostupujúce krajiny Rumunsko a Bulharsko do Európskej únie. Medzi prezentujúcich sa v štruktúrovanej diskusii zapojili aj zástupcovia veľvyslanectiev Rumunska a Bulharska, ktorí prezentovali stanoviská svojej krajiny k problematike mobility svojich pracovníkov na domácom, ale aj zahraničnom trhu práce. Tiež prezentovali najnovšie komplexné informácie o stave svojich ekonomík či vzdelanostnej úrovni. Do diskusie sa zapojili zástupcovia všetkých zúčastnených inštitúcií.

Makroekonomické ukazovatele Rumunska aj Bulharska zaznamenávajú výrazné zlepšenia, svedčia o tom ukazovatele, ako rast hrubého domáceho produktu, pokles miery nezamestnanosti, postupný mierny nárast priemernej mzdy a mnohé ďalšie.

V Bulharsku sa miera nezamestnanosti znížila z 17,4% v roku 2001 na 9,0% v roku 2006, čo je zníženie takmer o 10 percentuálnych bodov za 5 rokov. Bulharsko v porovnaní so Slovenskou republikou, má mieru nezamestnanosti až o 7,4 percentuálnych bodov nižšiu, ako malo Slovensko v roku 2005 (16,3% evidovaných nezamestnaných). Podľa informácií Svetovej banky a Eurostatu má Bulharsko dobrý vzdelávací systém s relatívne dobrou kvalifikáciou.

V Rumunsku je situácia v oblasti ekonomického vývoja veľmi dobrá. Priemerná mzda v Rumunsku v roku 2005 sa pohybovala na úrovni 250 euro, sú odvetvia (napr. IT), kde pracovníci priemerne zarábajú viac ako 1500 euro . V roku 2006 evidovalo Rumunsko

len 5,5 % nezamestnaných. Viac informácií o prednáške na seminári je na našej stránke www.iz.sk v časti správy a stanoviská.

Cieľom odborného semináru bolo zistiť, všeobecnú mienku a postoje k dôležitej otázke otvorenia resp. uzatvorenia pracovného trhu Slovenskej republiky pre možné novo vstupujúce krajiny do EÚ.

Po prediskutovaní náročnej problematiky Inštitút dospel k nasledujúcim záverom

Otvorenie nášho trhu práce novostupujúcim krajinám - Rumunsku a Buhlarsku v žiadnom prípade nepovedie k plošnému vytesňovaniu našich pracovníkov z pracovného procesu.

Prípadné riziko zhoršenia situácie v špecifických segmentoch sa nemôže vylúčiť v prípade, keby Slovensko bolo jedinou krajinou, ktorá by neuplatnila prechodné opatrenia na ochranu svojho trhu práce.

Inštitút zamestnanosti preto odporúča prediskutovať a koordinovať túto problematiku (otvorenia resp. uzavretia pracovného trhu na Slovensku) s krajinami Vyšegrádskej skupiny (V5). Až znalosť postojov V5 k tejto dôležitej otázke by malo predurčiť ďalšie postupy a stanoviská súčasnej vlády.

Predpokladáme, že „staré“ členské krajiny (najmä Nemecko, Rakúsko a Francúzsko) zásadne nezmenia svoj doterajší postoj k otváraní svojich trhov práce novým členským krajinám, v tomto prípade pre Bulharsko a Rumunsko. Otázny je postoj krajín, ako Portugalsko, Španielsko, Taliansko a Grécko, ktoré po dvoch rokoch otvorili svoj trh práce pre Slovensko a pre ostatné novostupujúce krajiny. Do týchto krajín sa očakáva najväčší prísun migrantov najmä z Rumunska. Postoj pobaltských krajín nebude mať veľký vplyv, najmä vzhľadom na geografickú vzdialenosť a určitú subjektívnu nezaujímavosť. Pre Slovensko je dôležitý postoj V5, keďže sa jedná o krajiny podobné a pre novo vstupujúce krajiny rovnako atraktívne. Výnimkou je Maďarsko, ktoré má až miliónovú menšinu v Rumunsku a je geograficky najbližšie.

Krajiny Európskej únie neotvoria svoj trh práce pre Bulharsko a Rumunsko (s výnimkou Slovenska, ktoré ho otvorí)

V takomto prípade Inštitút zamestnanosti predpokladá, že možný záujem o prácu na Slovensku pre Bulharských a Rumunských občanov môže byť pomerne silný. Nie je vylúčené, že v takom prípade bude Slovensko vystavené prílevu legálnych záujemcov o prácu - od kvalifikovaných profesií až po tie menej kvalifikované, lacné pracovné sily. Tým by mohli vytláčať časť našich zamestnaných, či potenciálne zamestnaných.

Podiel už existujúcich nelegálnych a pololegálnych rumunských a bulharských migrantov za prácou, by sa mohol preorientovať na legálnu prácu, ktorá by bola v takomto prípade dostupná na Slovensku. Medzi účastníkmi seminára panovali rôzne názory.

Efekt tohto krajného variantu na Slovenský trh práce je otázný a závisí od mnohých protichodných faktorov. Zistenie vplyvov na Slovenský trh práce, podľa tohto scenára si vyžiada hlbšiu komplexnejšiu analýzu.

Väčšina krajín otvorí svoj trh práce pre Bulharsko a Rumunsko

Podľa Inštitútu zamestnanosti, v takomto prípade žiaden „nával“ pracovných síl na Slovensko nehrozí. Väčšina emigrantov bude smerovať do bohatších krajín EÚ, kde bude dostatok nie len pracovných príležitostí, ale aj príležitosť vyššej mzdy, ako by im mohol poskytnúť pracovný trh na Slovensku. Aj v prípade otvorenia trhu práce len krajinami V5, nepredpokladáme žiaden povšimnutiahodný negatívny efekt na Slovenský trh práce a ekonomiku.

Najzaujímavejšími krajinami pre emigrantov z novovstupujúceho Rumunska budú mať hlavne krajiny s románskymi jazykmi, ako Španielsko, Taliansko, Francúzsko, atraktivnosť bude mať aj Veľká Británia a Nemecko. Pre Bulharských emigrantov to bude pravdepodobne Nemecko a Veľká Británia. Emigranti budú smerovať do krajín, kde je pre nich jazyková bariéra omnoho menšia a mzdy neporovnateľne vyššie.

Ak väčšina členských štátov otvorí svoj pracovný trh a otvorí ho aj Slovenská republika, v takom prípade, by podľa Inštitútu Zamestnanosti pre Slovenský trh práce, ale aj ekonomiku štátu plynuli isté výhody. Slovensko by malo možnosť, v prípade záujmu migrantov, vykompenzovať si nedostatok vysoko kvalifikovaných, ale aj nekvalifikovaných

pracovníkov v niektorých pre domácich nezaujímavých či nezastúpených odvetviach a odboroch. Zahraniční pracovníci zároveň vytvárajú dodatočný dopyt po ubytovacích a stravovacích službách.

Pozitívnym faktorom otvorenia pracovných trhov medzi členskými štátmi Európskej únie, je obmedzenie čierneho trhu práce. Občania sa tiež zbavia byrokratických problémov pri získavaní pracovných povolení, ktoré mali za následok sťaženie možnosti sa zamestnať aj v nedostatkových odvetviach. Otvorený, teda väčší trh práce umožňuje efektívnejšiu alokáciu pracovných síl podľa ich štruktúry, čo vytvára podmienky pre väčšiu výkonnosť ekonomík a vyššiu životnú úroveň.

Slovenská republika pri svojom prístupovom procese do Európskej únie otvorila svoj trh tovarov a kapitálu starým členskými krajinám a považovala za nedostatočne odôvodnené, že väčšina starých členských krajín nám neotvorila svoj trh práce a služieb.

Vstupom Rumunska a Bulharska sa Slovensko dostáva do opačnej situácie a v záujme kontinuity svojich postojov, by malo uvážene pristupovať k tejto citlivej otázke.

Rozšírenie EÚ o Rumunsko a Bulharsko, zväčšuje spoločný ekonomický priestor EÚ v našej geografickej blízkosti, čo vytvára nové zaujímavé šance pre umiestnenie našich výrobkov a kapitálu a čiastočne aj našich pracovníkov a služieb.

Otvorenie nášho trhu práce novostupujúcim krajinám Rumunsku a Bulharsku podľa názoru Inštitútu zamestnanosti v žiadnom prípade nepovedie k plošnému vytesňovaniu našich pracovníkov z pracovného procesu.

Prípadné riziko zhoršenia situácie v špecifických segmentoch trhu práce sa nemôže vylúčiť v prípade, keby Slovensko bolo jedinou krajinou, ktorá by neuplatnila prechodné opatrenia na ochranu svojho trhu práce. Preto Inštitút zamestnanosti doporučuje vláde SR aktívne pristupovať ku koordinácii postojov Vyšegrádskej skupiny smerom k spoločnému otvoreniu svojich trhov práce občanom Rumunska a Bulharska

